

COVID-19 პანდემიის გავლენა სასწავლო მიგრაციაზე და მისი სოციალურ-ეკონომიკური შედეგები

მანანა ლობჯანიძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი, ეკონომიკის დოქტორი

COVID-19-ის პანდემიამ მნიშვნელოვანი ცვლილებები შეიტანა მიგრაციულ პროცესებში, აღსანიშნავია ცვლილებები სასწავლო მიგრაციის პროცესში. COVID-19 პანდემიით გამოწვეულმა შეზღუდვებმა გამოიწვია ცვლილებები სასწავლო პროცესში, რაც უარყოფითად აისახა სასწავლო პროცესის ეფექტიანობაზე. საგანმანათლებლო პროცესი ნაწილობრივ ან მთლიანად გადავიდა დისტანციურ სწავლებაზე.

დისტანციური სწავლება ახალი გამოწვევაა არა მხოლოდ საქართველოსთვის არამედ მსოფლიოსთვის. არ არსებობს პანდემიის მართვის გამოცდილება, COVID-19-ის პანდემიის წინაშე მოუზადებელი აღმოჩნდა ჯანდაცვის და განსაკუთრებით კი განათლების სექტორი. არასაკმარისი კომპიუტერული ტექნიკის ქონა, ასევე არასაკმარისი ციფრული ტექნოლოგიების ფლობა ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევაა განათლების სექტორისათვის. რეგიონებში საკმაოდ დიდი პრობლემაა ხარისხიანი ინტერნეტის ხელმისაწვდომობა. რაც ყველაზე უარყოფითად სწორედ განათლების სექტორზე აისახა. დისტანციური სწავლების დროს სწავლების ხარისხი გაუარესდა.

საკვანძო სიტყვები: სასწავლო მიგრაცია, ახალგაზრდები, COVID-19 პანდემია.

თანამედროვე მსოფლიოში საგრძნობლად გაიზარდა როგორც შრომითი, ისე სასწავლო მიგრაცია. მიგრაციის ერთ-ერთ მამოძრავებელ ძალად მიჩნეულია მაღალი ანაზღაურების მიღების სურვილი. სასწავლო მიგრაციის მაჩვენებლები მაღალია იმ ქვეყნებში, სადაც უნარებზე ფასი მაღალია. დაბალი უნარების მქონე ინდივიდების მწარმოებლურობა დაბალია, რაც უარყოფით გავლენას ახდენს ქვეყნების ეკონომიკურ განვითარებაზე. სასწავლო მიგრაციის პროცესი განვითარებადი ქვეყნისთვის შეფასებულია. როგორც დადებითი მოვლენა, რადგან ინდივიდებს საშუალება ეძლევათ გაეცნონ განვითარებული ქვეყნების ტექნოლოგიას, მიიღონ ცოდნა და დაწერონ საკუთარ ქვეყანაში. სასწავლო მიგრაციის უარყოფით მხარედ მიჩნეულია განვითარებული ეკონომიკის მქონე ქვეყნებიდან კურსდამთავრებულთა მცირე ნაწილის დაბრუნება საკუთარ ქვეყანაში.

საქართველოში მკვეთრია დისბალანსი შრომის ბაზრის მოთხოვნებსა და ახალგაზრდების პროფესიულ-კვალიფიციურ შემადგენლობას შორის. შრომის ბაზარზე ფორმირებული მოთხოვნა შეუსაბამოა ახალგაზრდების უმაღლესი და პროფესიული მომზადების დონესთან. არაადეკვატური განათლების მქონე ახალგაზრდები სტრუქტურული უმუშევრობის მთავარი წყაროა (Kharashvili E., Chavleishvili M., Lobzhanidze M., Damenia N., Sagareishvili N. 2017).

საბაზრო ეკონომიკის პირობებში შეუძლებელია უმაღლესი განათლების მქონე სპეციალისტების პროფესიულ-კვალიფიციური შემადგენლობის სრული შესაბამისობის მიღწევა ეკონომიკის მუდმივად ცვალებად მოთხოვნებთან, მიღებული განათლება შრომითი მოწყობისა და სრულფასოვანი ცხოვრების გარანტიას უნდა იძლეოდეს. იმ ქვეყნისათვის, საიდანაც ხდება ახალგაზრდობის მობილობა, ყველაზე შემაფოთებელი ის არის, რომ უცხოეთში მიდიან ყველაზე მომზადებული, განათლებული და შრომისმოყვარე ახალგაზრდები. მიგრაციული განწყობა სწორედ ელიტურ სტუდენტ-ახალგაზრდობაში შეიმჩნევა. მათი აკადემიური მოსწრება და პროფესიული მომზადება მაღალი მახასიათებლებით გამოირჩევა. სასწავლო მიგრაციას. როგორც უარყოფითი, ასევე დადებითი მხარეები გააჩნია. ქვეყანა, საიდანაც გაედინება ახალგაზრდები

კარგავს ინტელექტუალური პოტენციალის მნიშვნელოვან ნაწილს, ოჯახის ან სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული ინვესტირება დაკარგულია, თუ მიღებული განათლებით ახალგაზრდა სამშობლოში არ დაბრუნდა. თუმცა, გარკვეული პერიოდის შემდეგ, მნიშვნელოვანი კადრებით ქვეყანა კვლავ ავსებს როგორც მეცნიერებას, ასევე ეროვნულ ეკონომიკას. უცხოეთში განათლების მიღებას უნდა შეეხედოთ არა ვიწრო ეროვნული პრიზმიდან, არამედ საკადრო პოტენციალის რაოდენობრივი და ხარისხობრივი განვითარების ჭრილში.

2021 წლის მდგომარეობით საქართველოს მოსახლეობის რიცხოვნობა 3,7 მლნ-ს შეადგენს. საქართველოს მოსახლეობის რიცხოვნობის ასეთი შემცირების ტენდენცია ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი გამოწვევაა, რომელიც გათვალისწინებული უნდა იყოს მიგრაციის სტრატეგიის პრიორიტეტულ მიმართულებაში.

სასწავლო მიგრანტების პოტენციალის შეფასება პოსტსაბჭოთა ქვეყნების სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. დაბრუნებული კვალიფიციური მიგრანტების საზოგადოებაში ინტეგრაცია უზრუნველყოფს ახალი ცოდნისა და ტექნოლოგიების დანერგვას.

ევროკავშირის სტანდარტებთან დაახლოებისა და მიგრაციული პროცესების ეფექტიანად მართვის თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანია ახალგაზრდების სასწავლო მიგრაციის კვლევა, იმ ფაქტორების გამოვლენა, რომლებიც განსაზღვრავს ეფექტიან სასწავლო მიგრაციას და დადებით გავლენას ახდენენ ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ შედეგებზე.

მსოფლიოში მიმდინარე სასწავლო მიგრაციის თანამედროვე ტენდენციების გათვალისწინება ინტელექტუალური პოტენციალის შეფასების თვალსაზრისით საქართველოსთვის უდიდესი გამოწვევაა. საქართველოში საკმაოდ აქტუალურია სასწავლო-პროფესიული მობილობა, რადგან ეს უკანასკნელი მიიჩნეულია პიროვნების ჩამოყალიბებისა და თვითრეალიზაციის, უცხო გარემოში ახალგაზრდების დამოუკიდებელი ცხოვრების, სწავლისა და მუშაობის გამოცდილების შექმნის ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებად.

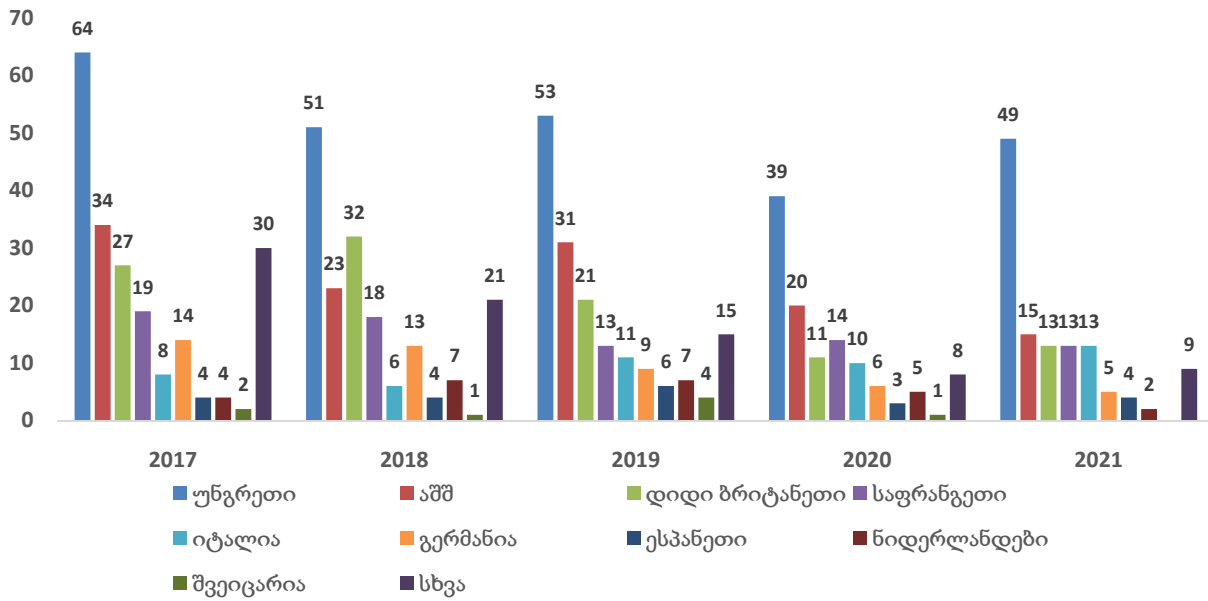
სასწავლო მიგრაციის ზრდას ხელი შეუწყო საქართველოს უმაღლესი საგანმანათლებლო სასწავლებლების ჩართვამ ბოლონის პროცესში. საქართველო ბოლონის პროცესს 2005 წელს შეუერთდა, ხოლო 2013 წელს უმაღლესი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის ევროპული ასოციაციის (ENQA) აფილირებული წევრი გახდა.

საქართველოს ახალგაზრდები საზღვარგარეთ სასწავლებლად, ასევე, კვალიფიკაციის ასაღმაღლებლად დაფინანსების სხვადასხვა წყაროების საშუალებით ფინანსდებიან: 1. უცხო ქვეყნების მიერ გამოყოფილი სასწავლო სტიპენდიებისა და გაცვლითი პროგრამების საშუალებით; 2. საქართველოს მთავრობის დაფინანსებით; 3. არასახელმწიფო დაფინანსებით.

მსოფლიოში საერთაშორისო მობილობაში ჩართული სტუდენტების რაოდენობა ბოლო 10 წლის განმავლობაში თითქმის 70%-ით გაიზარდა და 2020 წლისთვის 4,5 მილიონს გადააჭარბა (UNESCO).

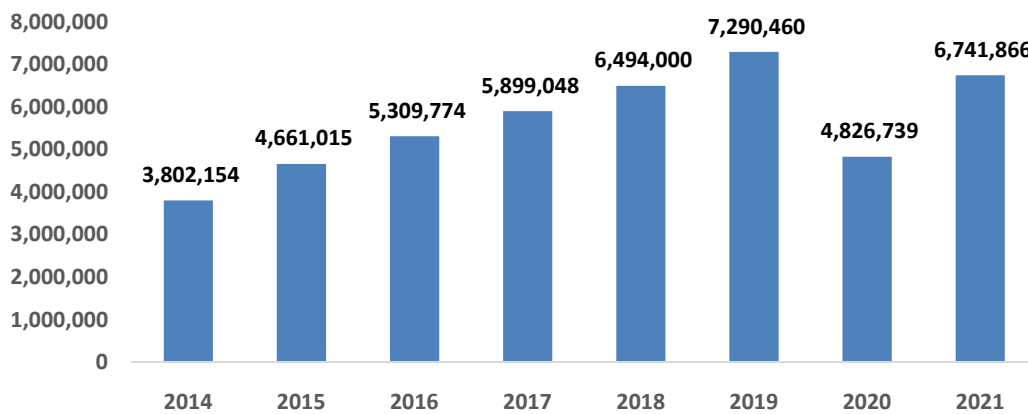
განათლების საერთაშორისო ცენტრი, რომელიც 2014 წელს დაარსდა და 2014-2021 წლებში 1100-ზე მეტი სასწავლო სტიპენდია გასცა საზღვარგარეთ სწავლის მსურველი საქართველოს მოქალაქეებისთვის. მათმა ნაწილმა უკვე დაასრულა საზღვარგარეთ სწავლა, დაბრუნდა ქვეყანაში და მიღებული ცოდნის რეალიზებას საკუთარ ქვეყანაში განაგრძობს (განათლების საერთაშორისო ცენტრი, IEC).

2017-2021 წლებში დაფინანსებული სტიპენდიანტები ქვეყნების მიხედვით

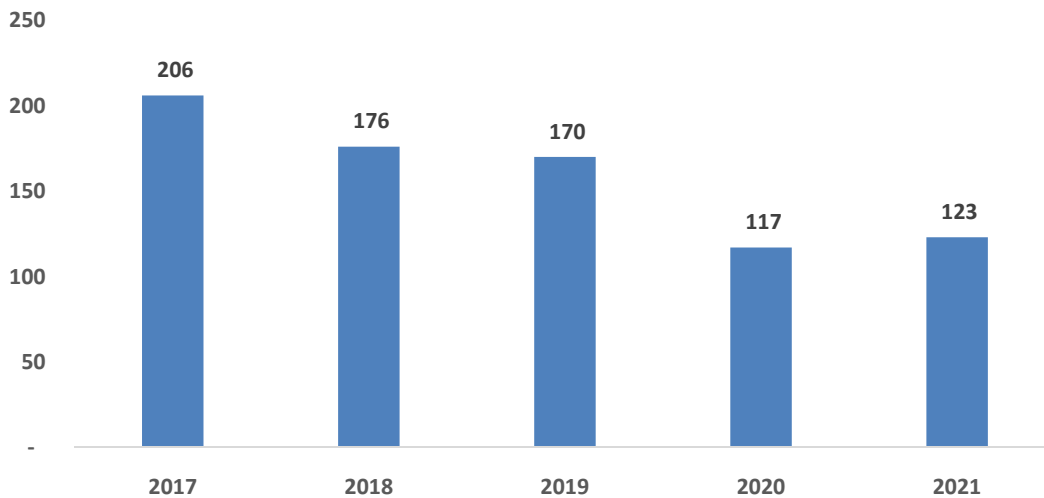
წყარო: მონაცემები დამუშავებულია ავტორის მიერ განათლების საერთაშორისო ცენტრის მონაცემების საფუძველზე

2017-2021 წლებში გაცემული სასწავლო სტიპენდია

წყარო: მონაცემები დამუშავებულია ავტორის მიერ განათლების საერთაშორისო ცენტრის მონაცემების საფუძველზე

დაფინანსებული სტიპენდიანტები რაოდენობა 2017-2021 წლებში

წყარო: მონაცემები დამუშავებულია ავტორის მიერ განათლების საერთაშორისო ცენტრის მონაცემების საფუძველზე

2021 წელს, კორონა ვირუსით გამოწვეული პანდემიისა და ქვეყანაში არსებული რთული სამუშაო პირობების მიუხედავად, ცენტრმა 10 სასტიპენდიო სქემა/პროგრამა განახორციელა, რის შედეგადაც 123 ახალი სტიპენდია გაიცა, ხოლო ბენეფიციართა საზღვარგარეთ სწავლა სახელმწიფოს მიერ 6 741 866 ლარით დაფინანსდა (განათლების საერთაშორისო ცენტრი, IEC).

საქართველოდან საერთაშორისო სასწავლო მიგრაციის ძირითადი მიმართულებებია ევროპისა და ამერიკის უმაღლესი სასწავლებლები და დინამიკაში შესაბამისი მაჩვენებლები ზრდადია. ახალგაზრდების სასწავლო მიგრაციის ასეთი მაღალი მაჩვენებელი განპირობებულია შრომის ბაზარზე არსებული დიდი კონკურენციით, საზღვარგარეთ მიღებულ განათლებაზე მაღალი მოთხოვნითა და მაღალანაზღაურებადი სამუშაოს ძიების სურვილით.

გლობალიზაციის პროცესებში ეფექტიანი ჩართვისა და ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია საქართველოს ახალგაზრდების საზღვარგარეთ სწავლისათვის ხელშემწყობი ეკონომიკური პოლიტიკის გატარება.

პანდემიის პერიოდში დიდი მოთხოვნა გაჩნდა ციფრული ტექნოლოგიების გამოყენებაზე. ღია წვდომა სხვადასხვა პლატფორმაზე მნიშვნელოვნად შეამცირებს განათლების მისაღებად სხვა ქვეყნებში სასწავლო მიგრაციას. პროგნოზის სახით შეიძლება ითქვას, რომ პოსტპანდემიის პერიოდში მნიშვნელოვნად მოიმატებს ელექტრონული სასწავლო პლატფორმების გამოყენების ინტენსივობა.

დასკვნები და რეკომენდაციები

- საქართველოში სასწავლო მიგრაციის წილი მიგრაციულ პროცესებში ჯერ კიდევ მცირეა, ხოლო მოთხოვნა საზღვარგარეთ განათლებაზე საკმაოდ მაღალია. თუმცა, ამ მაჩვენებლის შესაბამისი არ არის მათი დასაქმების ტენდენცია. საზღვარგარეთ მიღებული ცოდნა არ არის მათი ეფექტიანი დასაქმების წინაპირობა;
- არასწორი პროფესიული ორიენტაცია, რაც გამოიხატება ძირითადად უმაღლესი განათლების მიღებაში, მნიშვნელოვნად ართულებს მათ დასაქმებას. შრომის ბაზარზე მეტწილად უმაღლესი განათლების მქონე ახალგაზრდები გამოდიან;

- სასწავლო მიგრაცია ქვეყნის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების თვალსაზრისით ეფექტიანია. ახალგაზრდები სამშობლოში ბრუნდებიან საერთაშორისო გამოცდილებით, ახალი ცოდნითა და უნარებით. აღნიშნულიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილია სასწავლო მიგრაციის ამ პოტენციალის გათვალისწინება მიგრაციის პოლიტიკის დაგეგმვისას. სასწავლო მიგრაციის ეფექტიანი მართვით შესაძლებელია ადამიანისეული პოტენციალის მაქსიმალურად გამოყენება;
- სასწავლო მიგრაცია ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე ახდენს გავლენას.

ახალგაზრდების სასწავლო მიგრაციას თან ახლავს დემოგრაფიული, სოციალური და ეკონომიკური შედეგები. მიზანშეწონილია მიგრაციის ამ შედეგების გათვალისწინებით შესაბამისი სახელმწიფო პროგრამებისა და პოლიტიკის შემუშავება.

ლიტერატურა:

1. E. Kharashvili, M. Chavleishvili, M. Lobzhanidze, N. Damenia, N. Sagareishvili. Problems of Youth Employment in Agricultural Sector of Georgia and Causes of Migration. World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Social, Behavioral, Educational, Economic, Business and Industrial Engineering Vol:11, No:10, 2017.
2. Tukhashvili M., Labor Potential of Georgia, Tbilisi, TSU Publishing, 1998.
3. National Youth Research in Georgia, UNICEF, unite for children, 2014, http://unicef.ge/uploads/Final_Geo_Adolescents_and_Youth_in_Georgia.pdf
4. Employment and unemployment, National Statistics Office of Georgia, 2016, www.geostat.ge/index.php?action=page&p_id=146&lang=eng.
5. Lobzhanidze M., Youth Employment Problems and Economic Sustainability Problems in Georgia, proceedings of the international scientific and practical conference Innovative Economy and the problems of its Formation in Post-communist Countries, p. 279.
6. Tukhashvili Mirian, Tsartsidze Murman, Latsabidze Natela, Lobzhanidze Manana, Shelia Mzia European Journal of Humanities and Social Sciences Scientific journal, No 3 2018, ISSN 2414-2344 https://ppublishing.org/upload/iblock/239/EJH-3_2018.pdf
7. განათლების საერთაშორისო ცენტრი, <https://iec.gov.ge/>
8. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური www.geostat.ge.
9. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, მოსახლეობის ძირითადი დემოგრაფიული მაჩვენებლები http://geostat.ge/?action=page&p_id=151&lang=geo
10. იუნესკო-ს სტატისტიკის ინსტიტუტის მონაცემები <http://uis.unesco.org/indicator/edu-mobility-in-country>

COVID-19 Pandemic Impact on Study Migration and it's Socio-Economic Consequences

Manana Lobzhanidze

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Associate Professor, Doctor of Economics

SUMMARY

COVID-19 pandemic contributed to significant changes in migration processes, changes in educational migration should be noted. Restrictions caused by COVID-19 pandemic had negative impact on effectiveness of educational process. Educational process has partially or completely shifted towards distance learning.

Distance learning is a new challenge not only for Georgia, but for the world. Experience for pandemic management is non-existent. Hence, health and especially educational sector were unprepared for COVID-19 pandemic. Having insufficient computer equipment as well as inadequate amount of digital technologies are one of the main challenges for the educational sector. Access to high quality internet is a big problem in rural areas. Which was most negatively reflected in the education sector. The quality of learning has declined during distance learning.

Key words: Educational migration, Youth, COVID-19 pandemic.